

роины: «*Души неопытной волненья*» [5, с. 51]. В переводе, выполненном А. Кулешовым, один из эпитетов опущен: «Ці як малітвай адганяла / Маркоту ад душы сваей» [6, с. 58]. Переводчик описывает душу Татьяны только с помощью эпитета «дзявочая» (рус. девичья [4]): «*Душы дзявочай хваляванне*» [6, с. 57]. А. Кулешов поставил эпитеты «девичья» и «неопытная» в один синонимичный ряд, несмотря на то что эти прилагательные имеют разное лексическое значение. В таком случае мы говорим не только о **трансформации образа** души Татьяны, но и о **диалоге автора и переводчика**.

Одним из центральных образов в письме Татьяны к Онегину стал образ *молитвы*: А. Пушкин: «Ты говорил со мной в тиши, / Когда я бедным помогала / Или молитвой улаждала / Тоску волнуемой души?» [5, с. 53]; А. Кулешов переводит эти строки следующим образом: «Не раз – ці праўда? – размаўляла / з табой я, а ты – са мной, Як бедным я дапамагала, / Ці як малітвай адганяла / Маркоту ад душы сваей» [6, с. 54]. «*Адганяць*» переводится на русский язык как «отгонять» [4], т.е. «заставлять силой или угрозой покинуть какое-л. место, переместиться на некоторое расстояние от кого-л., чего-л.» [7, с. 316], что в данном случае также является **контекстуальным антонимом**, а также **диалогом автора и переводчика, индивидуальной интонацией**, которая наделяет образ новой эмоциональной тональностью.

В своем письме Онегин называет чувства девушки «*искрой нежности*», «*привычкой милой*»: «Случайно вас когда-то встреть, / В вас *искру нежности* заметя, / Я ей поверить не посмел: / Привычки милой не дал ходу» [5, с. 140]. Эти стихи указывают на несерьезное отношение Онегина к чувствам и признанию Татьяны. А. Кулешов **вступает в соавторство** с поэтом и переводит данные стихи следующим образом: «Вас напаткаўшы выпадкова, / *Пяшчотнае пачуў я слова*, / Ды веры я яму не даў: / Не даў *прывычцы любай* ходу» [6, с. 153]. Переводчик **смещает акцент** с нежности, чистоты чувств Татьяны на ее признание в них.

Заклучение. Таким образом, исследование показало, что воздействие личности переводчика на художественный текст, его индивидуальная манера письма оказывают значительное влияние на перевод, на его восприятие читательской аудиторией. Это приводит к трансформации образной сферы и стилистическим сдвигам, способствует созданию уникальной интерпретации содержательной структуры произведения, которое во многом будет отличаться от оригинала. Названные изменения непременно сказываются на параметрах стиля автора и переводчика и требуют более детального научного осмысления.

1. Богатырева, Е. Д. Художественный перевод как интерпретация (на материале французских переводов поэмы А. С. Пушкина «Медный всадник»): автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.01.08. – Москва, 2007. – 30 с.
2. Ковалева, Т. В. Художественный перевод и личность переводчика: [Электронный ресурс] / Т. В. Ковалева. <http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/110373/1/Ковалева%20Т.В.%20ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ%20ПЕРЕВОД%20И%20ЛИЧНОСТЬ%20ПЕРЕВОДЧИКА.pdf>. (Дата обращения: 28.08.2018).
3. Сорокин, Ю. А. Переводоведение: статус переводчика и психогерменевтические процедуры / Ю. А. Сорокин. – М. : ИТДГК «Гнозис», 2003. – 160 с.
4. Булыка, А. М. Белорусско-русский словарь: [Электронный ресурс] / А. М. Булыка. URL: <http://www.classes.ru/all-byelorussian/dictionary-byelorussian-russian.htm>. (Дата обращения: 07.03.2018).
5. Пушкин, А. С. Евгений Онегин: Роман в стихах [Текст] / А. С. Пушкин. – Мн. : Нар. Асвета, 1979. – 176 с.
6. Куляшоў, А. Еўгені Онегін [Текст] / А. Куляшоў. – Мінск : Беларусь, 1976. – 190 с.
7. Ожегов, С. И., Шведова, Н. Ю. Толковый словарь русского языка: 80 000 слов и фразеологических выражений. – 4-е изд., М. : Высшая школа, 1993. – 944 с.

УЛАСНАБЕЛАРУСКІЯ ІНАВАЦЫІ Ў СУЧАСНЫМ ПУБЛІЦЫСТЫЧНЫМ ТЭКСЦЕ

Ермакова Н.П.,

студэнтка 2 курса ВДУ імя П.М. Машэрава, г. Віцебск, Рэспубліка Беларусь
Навуковы кіраўнік – Бабіч Ю.М., канд. філал. навук, дацэнт

У беларускай мове актыўна выкарыстоўваецца вялікая група лексікі з выразнай нацыянальнай адметнасцю. Гэтыя словы, або лексічныя адзінкі, якія паводле паходжання з'яўляюцца ўласнабеларускімі, добра асіміляваныя мовай. Іх унутраная форма, як правіла, выразна адлюстроўвае нацыянальна-культурны кампанент. Актуальнасць даследавання абумоўлена важнасцю папярэдняга ўласнабеларускага кампанента лексікі нацыянальнай мовы і нераспрацаванасцю дадзенай тэмы ў айчынным лінгвістыцы.

Імкненне арыентавацца на ўласнамоўныя рэсурсы ў беларускай мове асабліва актывізавалася напрыканцы 80-х – пачатку 90-х гадоў XX стагоддзя, што не ў апошнюю чаргу

абумоўлівалася агульнапалітычнымі працэсамі ў тагачаснай савецкай дзяржаве. У мове ўсё часцей сталі выкарыстоўвацца словы, якія былі ў актыўным ужытку ў 20-я – 30-я гады, пашырылася колькасць паланізмаў, узніклі новыя лексемы, што ўвогуле адпавядалі беларускім дэрывацыйным мадэлям (*выстава, адсотак, небасяг, лецішча, варункі, высновы* і г. д.).

Мэта артыкула – выяўленне механізма ўзбагачэння сінанімічных рэсурсаў мовы праз лексічныя інавацыі ў сучасным публіцыстычным тэксце.

Матэрыял і метады. Багаты матэрыял для выяўлення лексічных зрухаў у сучасным публіцыстычным тэксце і беларускай сінаніміцы дае мова сродкаў масавай інфармацыі (газеты “Звязда” і “Наша ніва”), дзе ў апошнія гады выразна ўзмацнілася выкарыстанне сінанімічнага патэнцыялу беларускай мовы. У якасці асноўнага выкарастаны лінгваапісальны метад.

Вынікі і іх абмеркаванне. Так, напрыклад, апошнія дваццаць гадоў у мове выкарыстоўваецца назоўнік *лецішча* са значэннем ‘загарадны дом для летняга адпачынку гараджан’. Слова надзвычай красамоўна перадае сутнасць з’явы, утрымліваючы галоўную матывацыйную прымету непасрэдна ў корані, таму змяняць яго на фармальны сінонім *дача* недарэчы. Тым больш што характэрная беларуская лексема даўно ўжо ўжываецца ў сродках масавай інфармацыі: *У гэтых дамах гаспадароў даўно ўжо не было, а дзеці выкарыстоўвалі бацькоўскія хаты як лецішчы* (“Звязда”).

Замест лексемы *праходжы* варта ўжываць значна больш нацыянальна адметны назоўнік *мінак* ‘чалавек, які праходзіць міма, мінае’: *Змяркалася, калі мінак з берага Дняпра заўважыў пасярод ракі чалавека* (“Звязда”).

Цалкам адпавядае словаўтваральным нормам нашай мовы слова *напой*, зафіксаванае яшчэ ў “Слоўніку беларускай мовы” Івана Насовіча (1870 г.). Мы маем і іншыя лексемы, утвораныя паводле такой жа мадэлі: *настой, вадапой, сырадой*.

Замест не вельмі лагічнай намінацыі *лагер* ‘месца летняга адпачынку для дзяцей, моладзі’ неабходна ўжываць назоўнік *летнік*, што даўно і практыкуецца свядомымі носьбітамі мовы. Акрамя чыста лінгвістычных нюансаў, заўважым, гэтае паняцце выклікае неадназначную трактоўку людзей старэйшага пакалення, калі захоўваецца асацыяцыя з трагічным мінулым, са сталінскім часам. А слова *летнік* пазбаўлена негатыўнай сімволікі.

На наш погляд, надзвычай красамоўным і багатым у культуралагічным плане з’яўляецца прыметнік *адмысловы*, які ў залежнасці ад кантэксту можа выражаць значэнні ‘своеасаблівы, адметны, непаўторны, цудоўны, выдатны’. У сучаснай моўнай практыцы гэта слова выкарыстоўваецца нерэгулярна, змяняецца на невыразныя часам сінонімы. Між тым у класічных творах мастацкай літаратуры згаданы прыметнік дастаткова прадуктыўны: *Палескае неба мае свае адмысловыя найтанчэйшыя адценні* (Кузьма Чорны). *Рыбак быў дзядзька наш Антоні, / І як работнік адмысловы* (Якуб Колас).

На працягу апошніх дзесяці гадоў у беларускую мову арганічна ўвайшоў асабовы назоўнік *гулец*, які сінанімічны пакуль больш распаўсюджанаму *ігрок* і ўжываецца паралельна з ім. Між тым апелятыў *ігрок* матывуецца дзеясловам *іграць*. У нашай мове гэты дзеяслоў выкарыстоўваецца разам з назвамі музычных інструментаў: *іграць на скрытцы, на гітары, на раялі*. Што да відаў спорту, то заўсёды лічылася нарматыўнай лексема *гуляць*. Менавіта на яе базе і ўтвораны суфіксальным спосабам назоўнік *гулец*, які мае выразную нацыянальную адметнасць і прадуктыўна функцыюе ў мове: *Гульцы нацыянальнай зборнай набылі для анкацэнтра настольны хакей* (“Звязда”).

Заклучэнне. Такім чынам, матэрыял паказвае, што ўласнабеларускія інавацыі ў сучасным публіцыстычным тэксце адыгрываюць вельмі важную ролю. Яны пашыраюць сінанімічныя рэсурсы мовы і нясуць выразную нацыянальную адметнасць.

1. Бабіч, Ю.М. Культура мовы /Ю.М. Бабіч. – Віцебск: ВДУ, 2002. – 52 с.

2. Арцямёнак, Г.А. Лексічныя інавацыі польскага паходжання ў сучаснай беларускай літаратурнай мове / Г.А. Арцямёнак // Беларуска-руска-польскае супастаўляльнае мовазнаўства і літаратуразнаўства: Матэр. III Міжнар. навук. канф. – Віцебск: ВДУ, 1994. – С. 15.